

Iz pedagoške teorije i prakse

Stručni rad
UDK: 377:374

Ornela Malogorski i Jadranka Rosić

Iskustveno učenje u strukovnoj školi kroz „Bjelovarsku sajamsku priču“

*„Najveća nada svake zemlje leži u primjerenom školovanju mladih!“
— Erazmo Roterdamski*

Sažetak

Ovaj rad predstavlja projekt „Bjelovarska sajamska priča“ Učeničke zadruge COOL-kolektiva Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar. Projekt je odgovor na potrebu za razvojem praktičnih vještina i poduzetničkog duha u strukovnom obrazovanju, istovremeno inovativno povezujući bogatu sajamsku tradiciju Bjelovara s budućnošću. Iskustvenim učenjem, koje je uključivalo istraživanje povijesti sajmovanja, izradu društvene igre „Vesela farma“ i njezino predstavljanje na sajmu u Gudovcu, učenici su stekli razumijevanje baštine te razvili prodajne vještine. Uspjeh projekta, potvrđen suradnjom s Tehničkom školom Bjelovar i plasmanom na državnu smotru, dokazuje učinkovitost „Bjelovarske sajamske priče“ kao primjera iskustvenog učenja koje razvija poduzetnički duh i vještine učenika, istovremeno čuvajući zavičajnu tradiciju.

Ključne riječi: Bjelovarska sajamska priča, iskustveno učenje, poduzetničke vještine, strukovno obrazovanje, učenička zadruga.

Uvod

Suvremeno strukovno obrazovanje u Hrvatskoj i diljem svijeta suočava se s izazovima usklađivanja teorijskog znanja s praktičnim potrebama tržišta rada. Tradicionalni pedagoški pristupi često ne pružaju dovoljno prilika učenicima za stjecanje primjenjivih vještina i razvoj poduzetničkog duha, što je ključno za njihovu buduću konkurentnost i uspjeh. Istovremeno, postoji imperativ očuvanja lokalne kulturne i gospodarske baštine te pronalazjenja inovativnih načina za njezino približavanje mlađim generacijama.

U tom kontekstu, projekt „Bjelovarska sajamska priča“ Učeničke zadruge COOL-kolektiva Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar predstavlja odgovor na te izazove. On inovativno povezuje bogatu sajamsku tradiciju Bjelovara s potrebama modernog obrazovanja i tržišta rada usmjeravajući se na aktivno učenje i razvoj kompetencija.

Cilj ovog rada je predstaviti projekt „Bjelovarska sajamska priča“ kao primjer uspješne primjene iskustvenog učenja u strukovnoj školi. Rad će detaljno opisati razvoj i provedbu projekta, njegove ključne aktivnosti, postignute rezultate te analizirati doprinos razvoju poduzetničkih i drugih ključnih vještina kod učenika. U nastavku će biti objašnjen koncept iskustvenog učenja, prikazana metodologija provedbe projekta te sumirani rezultati i zaključci o njegovoj važnosti.

Bjelovarska sajamska priča – stoljeća trgovine i učenja

Bjelovar je grad s duboko ukorijenjenom sajamskom tradicijom, koja je oduvijek bila temelj njegova gospodarskog i kulturnog identiteta. Korijeni sajmovanja na ovim prostorima sežu daleko u povijest; već u 14. i 15. stoljeću spominju se prvi sajmovi u Jakobovim Sredicama, danas Velikim i Malim Sredicama. Ta je tradicija dodatno osnažena u 18. stoljeću kada carica Marija Terezija poveljom od 26. veljače 1772. godine dodjeljuje Bjelovaru sajamske privilegije. Time je Bjelovaru odobreno održavanje dva godišnja sajma (11. svibnja i 20. listopada) te tjednih sajмова svakog četvrtka. Značajan iskorak dogodio se 1794. godine kada je broj sajмова povećan na dvanaest godišnje, održavanih svakoga prvog ponedjeljka u mjesecu, što je dodatno učvrstilo Bjelovar kao regionalno trgovačko središte i potaknulo razvoj prodajnih vještina i obrtništva. Uz ovu bogatu sajamsku povijest Bjelovar se ponosi i dugom tradicijom formalnog obrazovanja za prodavače, koje datira još od 1864. godine potvrđujući tako status grada kao središta trgovine i edukacije. Danas je ta bogata povijest najprepoznatljivija kroz poznati Gudovački sajam, koji nastavlja baštiniti stoljetnu tradiciju.

Upravo u ovom kontekstu projekt „Bjelovarska sajamska priča“ Učeničke zadruge COOL-kolektiva Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar dobiva na posebnoj važnosti. On na iznimno inovativan način povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost Bjelovara, istovremeno promičući poduzetništvo, kreativnost, stjecanje ključnih vještina i svijest o održivosti kod mladih.

Koncept iskustvenog učenja i modularne nastave

Iskustveno učenje temeljni je pedagoški pristup koji naglašava važnost aktivnog sudjelovanja učenika u procesu stjecanja znanja i vještina. J. A. Komenski je još u 17. stoljeću isticao princip „škole bez dosade“ promičući učenje kroz igru i vlastito iskustvo (Komenski, 1954). Suvremeni pedagozi poput Davida A. Kolba razvili su teoriju iskustvenog učenja naglašavajući ciklički proces koji uključuje konkretno iskustvo, reflektivno promatranje, apstraktnu konceptualizaciju i aktivno eksperimentiranje (Mijatović, 1999). Ovaj pristup odmiče se od pasivnog primanja informacija potičući kritičko razmišljanje, rješavanje problema i razvoj socijalnih vještina.

U kontekstu strukovnog obrazovanja, iskustveno učenje posebno je značajno jer omogućuje učenicima da teorijska znanja primijene u stvarnim situacijama, čime se premošćuje jaz između školskih klupa i tržišta rada. Upravo je to jedan od ključnih ciljeva modularne nastave, koja je usmjerena na ishode učenja i razvoj specifičnih kompetencija potrebnih za određeno zanimanje. Modularna nastava potiče samostalnost, odgovornost i praktičan rad stvarajući dinamično okruženje za učenje. Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ savršeno se uklapa u ove pedagoške okvire pružajući učenicima priliku da putem konkretnih aktivnosti i izazova razvijaju svoje potencijale.

Važnost učeničkih zadruga u škola- ma: čuvari tradicije i inkubatori buduć- nosti

Učeničke zadruge predstavljaju model praktičnog učenja i razvoja poduzetničkih vještina te demokratskih kompetencija kroz proizvodnju, timski rad i upravljanje poslovanjem, a temelje se na vrijednostima suradnje, solidarnosti te brizi o zajednici i okolišu (Vidović, 2020). One oponašaju sve aktivnosti stvarnog poduzeća (Jagodić & Seršić, 2012) predstavljajući iznimno važnu platformu za razvoj učenika. Njihova je snaga u promicanju aktivnog i iskustvenog učenja te raznovrsnih metoda rada uključujući projektnu nastavu i problemsko učenje. Koristeći te metode, učenici nisu samo pasivni primatelji informacija, već postaju aktivni sudionici u procesu učenja – istražuju, eksperimentiraju, rješavaju stvarne probleme i stvaraju konkretne proizvode. Ovaj pristup korijene vuče iz pedagoških promišljanja velikana poput Jana Amosa Komenskog, koji je zagovarao učenje kroz praksu i osjetila, te Johanna Heinricha Pestalozzija, koji je isticao važnost „učenja glavom, srcem i rukom“ – integriranog razvoja kognitivnih, emocionalnih i praktičnih vještina (Mijatović, 1999).

Ono što posebno izdvaja rad u učeničkim zadrugama jest načelo dobrovoljnosti. Sudjelovanje učenika, vođeno vlastitim interesom i željom za učenjem i stvaranjem, potiče dublju motivaciju, samoinicijativnost i preuzimanje odgovornosti. Upravo ta dobrovoljnost transformira učenje iz obveze u smisleno iskustvo stvarajući angažirane i proaktivne pojedinke.

Ključne dobrobiti zadrugarstva za razvoj učenika uključuju:

- povezivanje s baštinom i zajednicom: učenici se povezuju sa svojim zavičajem, istražuju lokalnu tradiciju, baštinu i vrijednosti te ih aktivno prenose na buduće generacije

- razvoj praktičnih i prenosivih vještina: konkretnim projektima primjenjuju teorijska znanja stečena u nastavi učeći o planiranju, proizvodnji, marketingu i prodaji

- jačanje kreativnosti i odgovornosti: rad u združju potiče kreativnost, a preuzimanje zadataka razvija osjećaj odgovornosti

- unapređenje socijalnih kompetencija i timskog rada: učenici aktivno razvijaju timski rad, uče slušati druge, izraziti vlastito mišljenje, pregovarati i rješavati sukobe

- poticaj za poduzetnički duh: mladi ljudi uče kako spojiti suvremene ideje s bogatstvom svoje kulturne baštine i pretvoriti ih u tržišno održive proizvode.

Učenička zadruga COOL-kolektiva svojim radom, putem sekcija Prehrana i školski vrt te Kreativnost i projekti, predstavlja izvanredan primjer pružanja cjelovitog iskustva učenicima, istovremeno njegujući ljubav prema svom kraju i njegovim vrijednostima.

Bjelovarska sajamska priča: od tradicije do inovacije

Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ nastao je u okviru Učeničke zadruge COOL-kolektiva Komercijalne i trgovačke škole Bjelovar s ciljem osiguravanja učenicima praktičnih vještina za tržište rada, razvoja poduzetničkog duha te poticanja na kreativno očuvanje lokalne bašti-

ne. Duga bjelovarska sajamska tradicija pružila je bogatu podlogu za ovaj projekt povezujući povijesni kontekst s inovativnim pristupima. Projekt je uspješno sintetizirao širok spektar elemenata: od kreativnosti, ekologije i održivosti, preko istraživanja povijesti i gospodarstva Bjelovara, pa sve do primjene novih tehnologija.

Dio projekta činilo je istraživanje bogate povijesti sajmovanja u Bjelovaru. Učenici su proučavali stare dokumente, zapise i fotografije prikupljajući podatke o razvoju sajмова, vrstama robe te njihovu utjecaju na društveni i gospodarski život grada. Ovaj istraživački rad omogućio im je duboko razumijevanje lokalne povijesti i baštine, što je ključno za razvoj osjećaja pripadnosti i identiteta. Kroz proces istraživanja učenici su učili kritički promišljati izvore, selekcionirati važne informacije i prepoznati uzročno-posljedične veze. Sajmovi su im, kao žila kucavica bjelovarskog gospodarstva, pružili uvid u principe trgovine i poduzetništva kroz povijest postavljajući temelje za razumijevanje modernih ekonomskih koncepata.

Rezultati istraživanja pretvoreni su u informativne plakate i prezentacije, čime su učenici razvijali vještine javnog nastupa, jasnoće izražavanja i vizualnog predstavljanja kompleksnih podataka. Naučili su kako svoje nalaze prevesti u zanimljivu i razumljivu formu za širu publiku. Time je projekt spojio povijesno istraživanje s razvojem suvremenih prezentacijskih i komunikacijskih vještina naglašavajući relevantnost prošlosti za održivu budućnost. Istražujući povijest sajmovanja i trgovanja, istražili su i dugu tradiciju školovanja prodavača. Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ izravno se nadovezuje na ovu povijesnu osnovu stavljajući snažan na-

glasak na razvoj suvremenih prodajnih vještina kod učenika s ciljem osposobljavanja mladih za izazove današnjeg tržišta. Učenici nisu ostali samo na teorijskom istraživanju, već su aktivno primjenjivali i usavršavali ove vještine u stvarnim situacijama.

Inovativni pristup: društvena igra „Vesela farma“ – spoj tradicije i moderne tehnologije

Središnji dio ovog procesa bila je izrada i prezentacija društvene igre „Vesela farma“. Ovim praktičnim zadatkom učenici su prošli svim fazama predstavljanja proizvoda uključujući razvoj cjelovite strategije, od osmišljavanja privlačnog „pakiranja“ do kreiranja uvjerljive priče. Poseban fokus bio je na razvoju komunikacijskih vještina. Učenici su vježbali objašnjavanje pravila igre, isticanje prednosti i zabavnih aspekata te odgovaranje na pitanja potencijalnih „kupaca“. Razvijali su sposobnost angažiranja publike, prilagodbe prezentacije različitim dobnim skupinama i izgradnje povjerenja, što su temelji uspješne prodaje. Ovakvim iskustvenim učenjem učenici su stekli neprocjenjivo iskustvo koje nadilazi teorijsko znanje.

Ova igra, pažljivo osmišljena za dvije dobne skupine, predstavlja savršen primjer kako se tradicionalne teme, poput ruralnog života i poljoprivrede usko vezane uz sajamsku tradiciju Bjelovara, mogu obraditi na izuzetno moderan i interaktivan način. Ideja „Vesele farme“ nije bila samo zabava, već i edukacija o životu na farmi i važnosti poljoprivrede, što je duboko ukorijenjeno u povijest sajmovanja u Bjelovaru.

Učenici su pokazali iznimnu samostalnost i

kreativnost u svakoj fazi izrade igre. Samostalno su kreirali ploču za igranje, dizajnirali vizualne elemente te izradili plišane igračke. Ovaj proces razvijao je njihove umjetničke i motoričke vještine, ali i učio ih planiranju, dizajnu proizvoda i strpljivosti.

Inovativnost i suvremeni pristup projektu ističe suradnja s Tehničkom školom Bjelovar. Zahvaljujući ovoj suradnji, učenici su imali priliku vidjeti primjenu moderne tehnologije, poput 3D printanja. Na 3D printeru izrađene su detaljne figurice životinja – svinje, krave, konja i ovce – koje se koriste u igri. Ovo je izvrstan primjer međuškolskog suradničkog učenja, gdje su učenici iz različitih škola i smjerova udružili snage i znanja. Sudjelujući u ovome procesu, učenici su se upoznali s principima digitalnog dizajna. „Vesela farma“ tako nije samo igra, već i dokaz kako se povijesna baština može oživjeti i predstaviti na uzbudljiv i tehnološki napredan način.

Predstavljanje i uspjeh projekta: iz učionice na tržište – primjer modularne nastave u praksi

Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ svoju je punu vrijednost pokazao izlaskom u javnost demonstrirajući izravnu korelaciju između teorijskog učenja i praktične primjene. Učenici, budući prodavači i komercijalisti, imali su jedinstvenu priliku sudjelovati na Proljetnom sajmu u Gudovcu, gdje su svoju inovativnu društvenu igru „Vesela farma“ predstavili široj publici. Ovo je bila iznimno dragocjena prilika za direktnu primjenu svih stečenih znanja iz stručnih predmeta. Svi teorijski koncepti iz prodajnih vještina, marketinga, komunikacije i poslovanja koje

su usvajali u školi, sada su oživjeli. Učenici su morali aktivno koristiti verbalnu i neverbalnu komunikaciju, strategije uvjeravanja, vještine prezentacije proizvoda, uređenja prodajnog prostora i sposobnost rješavanja različitih izazova. Interakcija s posjetiteljima sajma pružila im je trenutne i autentične povratne informacije, što je neprocjenjivo iskustvo za učenje i razvoj. Tim načinom projekt je poslužio kao praktični laboratorij u kojem su učenici mogli testirati svoje sposobnosti u realnom okruženju učeći o dinamici tržišta i ponašanju potrošača.

Ovakav pristup učenju savršeno se uklapa u koncepciju modularne nastave i učenja usmjerenog na ishode. Umjesto puke reprodukcije naučenoga gradiva naglasak je stavljen na razvoj kompetencija i konkretnih ishoda učenja. Učenici su radeći na projektu ostvarili ishode vezane uz poduzetništvo, prezentaciju, prodaju i timski rad. Moduli koji se bave marketingom ili prodajnim poslovanjem nisu ostali apstraktni; oni su se manifestirali u svakom aspektu njihova nastupa na sajmu. Učenje je postalo aktivno, relevantno i smisleno, s učenikom u središtu procesa.

Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ poslužio je kao izvrstan poligon za integraciju međupredmetnih tema ključnih za cjelovit razvoj učenika. Istraživanjem povijesti i gospodarstva učenici su se bavili temom Održivog razvoja dok su izrada društvene igre i interakcija s posjetiteljima sajma obuhvatili Osobni i socijalni razvoj. Primjena 3D printanja i izrada videomaterijala izravno su doprinijeli ostvarivanju ishoda iz teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), a cjelokupan proces planiranja, izrade i prodaje osnažio je temu Po-

duzetništvo. Time je projekt demonstrirao kako se teorijska znanja i vještine različitih predmeta i međupredmetnih tema mogu smisleno povezati u jedinstvenu, primjenjivu cjelinu.

Veliki uspjeh projekta potvrđen je i na županjskoj smotri učeničkih zadruga održanoj u Đulovcu u svibnju 2025. godine, gdje su učenici oduševili prisutne inovativnim uratkom, profesionalnom prezentacijom, kvalitetnim videomaterijalima i detaljno razrađenim portfolijom. Ovaj sveobuhvatni prikaz njihova rada osigurao im je zasluženi plasman na državnu smotru u Poreču. To je jasan pokazatelj da je projekt „Bjelovarska sajamska priča“ uspio spojiti tradicionalne vrijednosti s modernim pedagoškim pristupima opremajući buduće generacije prodavača i komercijalista znanjem i vještinama potrebnima za uspjeh u 21. stoljeću.

Sinteza vještina i budućnost: stvaranje generacije poduzetnika i čuvara baštine

Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ izvanredan je primjer kako se praktičanim, interdisciplinarnim radom učenici razvijaju u mnoštvo smjerova stječući neprocjenjive vještine za život i budućnost. Kroz sve faze projekta učenici su demonstrirali iznimnu svestranost i sposobnost timskog rada. Od skiciranja, slikanja i bojanja, gdje su razvijali vizualnu pismenost, preko preciznosti u šivanju i izradi plišanih igračkaka, do ključne suradnje i razmjene ideja unutar tima. Sve te aktivnosti proizlaze iz dobrovoljnog angažmana učenika, što je temelj za istinsko usvajanje socijalnih vještina. Ovim procesom intenzivno su razvijali sposobnost aktivnog slušanja,

jasnog izražavanja mišljenja, pregovaranja, rješavanja sukoba i građenja konsenzusa. Dobrovoljnost ne samo da jača timski duh, već i potiče učenike da s većom predanošću pristupaju zadacima i preuzimaju inicijativu. Svaki je zadatak zahtijevao specifične vještine, ali i sposobnost prilagodbe, rješavanja problema i konstruktivne komunikacije.

Uspjeh ovog projekta ne bi bio moguć bez predane i koordinirane podrške nastavnika, čija je uloga bila mentorska i facilitatorna. Nastavnici su usmjeravali učenike, pružali im stručno znanje i poticali njihovu kreativnost i samostalnost. Ova interdisciplinarna suradnja nastavnika bila je temelj za cjelovitost projekta i sveobuhvatan razvoj učeničkih kompetencija.

Ovaj je projekt na sjajan način oživio bogatu bjelovarsku tradiciju sajmovanja pretvarajući je iz povijesnog podatka u živu, interaktivnu priču. Pokazao je kako se uz pametnu kombinaciju kreativnosti, ekološke svijesti i principa održivosti, dubokog razumijevanja povijesti i gospodarstva te primjene modernih tehnologija mogu stvoriti inovativni proizvodi. „Vesela farma“ nije samo zabavna društvena igra; ona ima edukativnu vrijednost učeći djecu o ruralnom životu i važnosti poljoprivrede, te posjeduje tržišnu vrijednost, što otvara vrata budućim poduzetničkim pothvatima. Ovakvim projektima učenici uče kako stvoriti proizvode koji su relevantni, ekološki prihvatljivi i ekonomski održivi na duge staze.

Zaključak: „Bjelovarska sajamska priča“ – putokaz za budućnost

Projekt „Bjelovarska sajamska priča“ Učeničke zadruge COOL-kolektiva Komercijalne i

trgovačke škole Bjelovar jasno je pokazao kako se tradicija i inovacija mogu savršeno ispreplesti u suvremenom obrazovanju. Istražujući bogatu sajamsku povijest Bjelovara, učenici su stekli znanje o svojoj baštini i aktivno razvijali kritičko mišljenje. Kreiranjem inovativne društvene igre „Vesela farma“, koja spaja ručni rad s 3D printanjem, demonstrirana je sposobnost primjene modernih tehnologija. Praktična primjena stečenih prodajnih i komunikacijskih vještina na Proljetnom sajmu u Gudovcu bila je neprocjenjivo iskustvo učenja u stvarnom okruženju. Uspješan plasman na državnu smotru u Poreču potvrđuje izvrsnost i relevantnost projekta.

„Bjelovarska sajamska priča“ stoga je mnogo više od školskog projekta; to je model modularne nastave usmjerene na ishode, koja učenike stavlja u središte učenja. Posebno je važno naglasiti značaj ovakvih projekata u strukovnim školama koje obrazuju buduće prodavače i komercijaliste. Za ove profile učenika tradicionalna teorijska nastava često nije dovoljna. Ovakvim iskustvenim učenjem i realnim poslovnim simulacijama poput ovog projekta učenici ne samo da usvajaju prodajne, marketinške i komunikacijske vještine, već ih i primjenjuju, usavršavaju i stječu samopouzdanje potrebno za uspješno snalaženje na tržištu rada. Ovi projekti premošćuju jaz između učionice i stvarnog svijeta opremajući mlade ljude konkretnim kompetencijama koje su odmah primjenjive i tražene. Ovaj projekt dokazuje da se mladi ljudi mogu osposobiti za tržište rada dok istovremeno njeguju ljubav prema zavičaju i njegovim vrijednostima. On je inspiracija za buduće generacije pokazujući put prema inovativnim poduzetničkim pothvatima s dubokim korijenima u tradiciji.

Literatura

1. Borić, E. (2009). Priručnik za nastavu: Istraživačka nastava prirode i društva. Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku.
2. Jagodić, L. & Seršić, N. (2012). Učenička zadruga kao model poduzetništva, Učenje za poduzetništvo 2(1): 193-200.
3. Komenski, J. A. (1954). Velika didaktika: Beograd: Savez pedagoških društava Jugoslavije.
4. Ljetopis učeničke zadruge (2025). Bjelovar: Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar.
5. Mijatović, A. (1999). Razvoj suvremenih pedagoških ideja. U A. Mijatović (ur.), Osnove suvremene pedagogije (str. 39–77). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
6. Priručnik za voditelje učeničkih zadruga (2024). Učim poduzetništvo 5.0. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
7. Vidović, D. i Grubišić Čabo, M. (2019). Učeničke zadruge: Model učenja o participaciji i (društvenom) poduzetništvu unutar odgojno-obrazovnog sustava, Zagreb: GOOD inicijativa.
8. Vidović, D (2020). Učeničke zadruge kao rasadnik zadrugarstva? Refleksije zadrughnih načela u djelovanju učeničkih zadruga u Hrvatskoj, Socijalna ekologija. Zagreb, Vol. 29, No. 3.
9. <https://bj-sajam.hr/o-nama/>, pristupljeno 29. 5. 2025.
10. Videomaterijal učeničke zadruge COOL-kolektiva (2025). Bjelovar: Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar.

Summary

Experiential learning in a vocational school through „Bjelovar Fair Story”

This paper presents the project „Bjelovar Fair Story“ by the COOL-Collective student co-operative of Commerce and Trade School Bjelovar. The project was designed to develop practical and entrepreneurial skills within vocational education by innovatively connecting Bjelovar's rich fair tradition with modern-day learning through experiential learning. By researching the history of local fairs, creating a board game called „Happy Farm“, and presenting it at the Gudovac fair, students acquired a deeper understanding of their heritage and improved their sales skills. The project's success, confirmed by a collaboration with Technical School Bjelovar and its advancement to a national showcase, proves that „Bjelovar Fair Story“ is an excellent model of experiential learning that fosters students' entrepreneurial skills while preserving local tradition.

Keywords: *Bjelovar Fair Story, experiential learning, entrepreneurial skills, vocational education, student co-operative.*